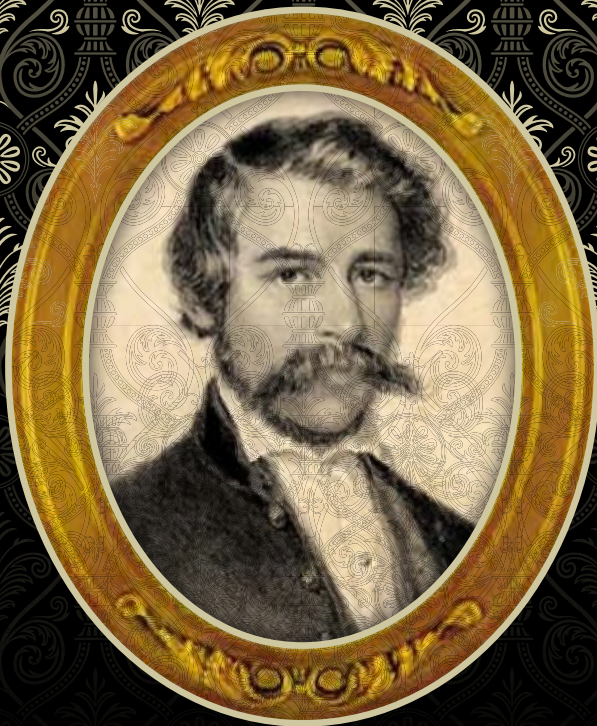

Áldott az a bölcső

ARANY JÁNOS életregénye

*finer
selection*

Cselenyák Imre

CSELENYÁK IMRE

Áldott az a bölcső

ARANY JÁNOS életregénye

Arany János születésének 200. évfordulójára

ELSŐ RÉSZ

A regényben szereplő valamennyi személy valós.

ELŐSZÓ

LÉGVONALBAN MINTEGY SZÁZHÚSZ KILOMÉTER A TÁVOLSÁG Nagyszalonta és szülőfalum, Nyírkáta között, a nyelvi distancia ennél jóval kevesebb. Amikor először hallottam ezeket a sorokat, *„Mint ha pásztortűz ég őszi éjszakákon, / Messziről lobogva tenger pusztaságon: / Toldi Miklós képe úgy lobog fel nékem / Majd kilenc-tíz emberöltő régiségben...”*, úgy kúszott fülembbe az értelmük, dallamuk, mint nagyapám ízes idiómái. És Arany János költészete nekem akkor és azóta is a magyar múlt, a magyar grammatika, a magyar lélek allegóriája. Lírájában, de főképp epikus verseiben megmerítkezni érintkezés az idővel, elringatózás a mítoszok, a balladák, a széphistóriák bölcsőjében, amelyek ugyanakkor analógiában állnak a jelennel.

Igyekeztem a hosszú alkotói évtizedek alatt méltóvá válni ahhoz, hogy Aranyt egyáltalán meg merjem szólítani. Megtiszteltetés, hogy immár negyvenöt éve késztet, és húsz esztendeje szölongat...

I.

*„Ha keblemből titkos sóhaj kiszáll,
Rokonkebelhez útasíthatám,
Ha elmém egy arany jövőn megáll,
Reményem napja még mosolyga rám.”*

AZ ÚTON EGY FIATALASSZONY HALADT, ügyesen kerülgetve a sáros rögöket, átugrálva a mély kerékvágás koszos tócsáit. Kötött berlinerkendőjén meglátszott, hogy hirtelen kapta magára. Szerény portához tartott: gazzal fedett, sárfalú, fehérre meszelt ház, a pitvar sarkánál magasra nőtt eperfával, és az épület mögött emelkedő, pajtaszerű istállóval. Erőtlen gyermeksírás szivárgott ki a viskó aprócska ablakrésén, amikor a nő végigsietett az udvaron. A ház ajtaját csak résnyire tárta, és úgy surrant be.

– Áldás, békesség! – köszönt.

– Isten hozott, lányom! – fogadta egy női hang oldalról.

A félhomályos szöglet mélyén, dikón¹ hevert egy asszony, félfekvő helyzetben, ölében egy nyekergő csecsemővel. Negyven-ötven közötti, fáradt, elgyötört arcú nő.

¹ Keskeny, egyszerű fekhely, amely a falusi házak pitvarában, konyhájában állt.

– Szép reggelt, Sári! – szólt egy férfi is. A fiatalasszony az asztal melletti szék támlájára helyezte berlinerkendőjét, majd kíváncsian lépett a nő felé.

– Jöttem nézőbe, anyám.

A gyengélkedő ajkán halovány mosoly jelent meg.

– Megtartotta az Isten, lásd...

Arany Györgyné, született Megyeri Sára előző nap hozta világra kisfiát, akinek megmaradásához a bába igen kevés reményt fűzött. Nem is fogadott el semmit szolgálata fejében, inkább sietett dolgára, csak hogy minél messzebb kerüljön eme balszerencsés ház asszonyától.

Megyeri Sára eddig tíz gyermeknek adott életet, akik közül az első, a most betoppanó Sári már négy éve férjhez ment, és most itt ez a kis nyeszlett fiúcska, aki az utolsó a sorban. A közöttük lévő nyolc gyermek mind meghalt.

Nyolc tragédia, nyolc kicsi koporsó után mit akar még tőlük a csapodár végzet? György és Sára sajátos beletörődéssel és fásultsággal fogadta Isten újabb ajándékát, felkészülve arra, hogy ezt is elirigylük tőlük az angyalok.

– Megszoptatom – szólt a fiatalasszony, és a gyermek felé nyúlt.

Az anya készséggel átadta a csecsemőt. Sári leült a hokedlira, megbontotta keblén a réklije fűzőjét, elkezdte táplálni anyja kicsinyét. Volt teje, hiszen alig másfél hete neki is gyermeke született.

– Elhallgatott – könnyebbült meg Sára asszony. – Ez hiányzott a szentemnek.

Arany György hümmögött magában, mintha nyelvére jött volna valami, de aztán nem szólt semmit. Csak sejtései lehettek, mi megy végbe most az asszonyok lelkében. Egy férfiember hogyan igazodjon az ilyen áldatlan helyzethez? Immáron ötvenöt éves, idős ember,

tisztes korrall, érdemekkel a háta mögött. Sári lányának már fia született, erős, életrevaló kölyök. Hanem itt ez a „felforgató”, ez a jövővény, a tulajdon gyermeke, aki kéretlenül beköszöntött most, helyet követelven magának szegényes életükben!

A férfi kimért mozdulatokkal a sublóthoz lépett, a felső fiókból vágódeszkát meg egy marokra való csomózott dohányt szedett ki. Letelepedett az asztal mellé, nyiszálni kezdte a dohányt. Lassú alapos-sággal végezte a munkát, szépen vékonyra metélve a gubát. Komo-ran figyelő arcából kiugrott horgas orra, mely alatt a bajusz már ősze-bekrosodott. Borostája ugyancsak szürkült, és a félhomályban úgy tűnt, mintha korábban hamuban mosdott volna.

Sári egy pillanatra apján felejtette a szemét, mialatt békés türelem-mel szoptatott.

– Beretválkozzon meg, jó apám! – szólt szelíden. – Így olyan vén-nek néz ki.

– Mer’ vén is vagyok. – A férfi a vékonyra vágott dohánylaskát most kirepedezett, száraz ujjai közé csípte, és morzsolgatni kezd-te, ráérősen, egykedvű élvezettel. – Isten könyörületesebb is lehetett vón’ hozzánk, mán csak ősz fejemre tekintvén is.

– Hagyja el ezt, kend – intette le a felesége. – Isten, ha így akar-ta, így vagyon jól.

Arany György széjjelnézett, hogy hová tette a pipáját. Megvolt az, méghozzá ott, ahol legtöbbször hagyta. A hamus tálcában, szár-ral a kemencefalnak támasztva. Föl sem kellett állnia, elérte ültében.

– Mindég hithű kálomista voltam – sóhajtotta. – Engedtessek meg nekem annyi a sok fohász után, hogy egyszer kimondjam, amit gondolok. – Bal kézre fogta a pipafejet, és jobbjának göcsös ujaival gyakorlottan megtömté. – A mi Urunk biz’ nem mindég érdemük szerint jutalmazza a híveit...

Az asszony fejét ingatva sopánkodott.

– Jaj, hát mi haszna az efféle beszédnek?

– Haszna ugyan nincsen – ismerte el a férfi –, mégis adtam az igazságnak. Nézze meg a rokonait, ösmerőseit, egyik családban se volt ennyi bajság, örömtelenség...

– Jó apám – vágott szavába a nagylány –, nem kellene ezt szóba hozni. Van most anyáknak elég gondja. És még oly gyöngé is, hogy fel se bír kelni.

A férfi békés természetű ember hírében állt, sosem engedte szabadjárá indulatait, de ezt, hogy mindkét asszonyszemély ellentmond neki, bajosan tudta most lenyelni. Mielőtt visszavágott volna, meggyújtotta a pipát, hogy kicsikét higgadjon.

– Te mán egyenesbe jöttél, lányom – hunyorgott aztán Sárira. – Az urad dógos ember, becsül is téged, gyermeked jobb világra született. De mink mostan mihez kezdjünk evvel a kisdoddal? Ha megérné is a nyarat, hány év adatik még meg énnékem?

A dikó megreccsent az asszony alatt, ahogy vádlón urára nézett.

– Kend tovább fog élni, mint én! Majd akkor legyen erre gondja, ha nem leszek.

– Eh – legyintett a férfi, és megcsóválta a fejét. – Ha Isten becsülne minket, nem rakta vón' ránk ezt a terhet.

A fiatalasszony nem akart atyjával vitatkozni. Érezte ő, hogyne érezte volna, hogy valóban szokatlan tréfát űzött idős szüleivel a végzet. Szíve legmélyéig szánta az öregeket, hogy a sors így meghurcolja őket. De ha már világra jött ez a nemkívánatos gyermek, legalább maradna meg! Még mindig nagyobb áldás lenne, ha megérné a felnőttkort, örömeiket kerítve a megfáradt szülőknek, mint hogy a föld mélyébe tetesse magát.

– Hátha ezzel a kis aranybogárral jutalmazza meg jó apámékat a Teremtő. Kivételesnek látom. Olyan értelmes a kis ábrázata, hogy azt várná az ember, mindjárt megszólal.

Az apa nem felelt, bár lett volna még mit mondania. Gondolatait elterelendő inkább a sublót felé fordult, és a polcokon sorakozó könyveket vette szemügyre. Mindet elolvasta már, bizony nem is egyszer. Zsúfolták ott historikus kötetek, néhány verses, zsoltáros breviárium, fél tucat kalendárium, jó pár ponyvaregény és a Szent Biblia. Arany György némi habozás után ezt emelte le, hiszen ez volt az egyetlen írásmű, amit soha nem tudott megunni. Akármikor, bármilyen hangulatában el tudott benne merülni.

– Holnap vasárnap, tyúkot vágok – szólalt meg Sári. – Hozok át édesanyámnak belüle.

Az anya tiltakozott.

– Ne fáraszd magad, Sárrikám! Jobban vagyok én már. Holnapra lucskos káposztát gondoltam ki magunknak.

A férfi azonban helyeselte lánya szándékát.

– Hozzál csak neki! A húsleves erőt ad.

A fiatalasszony befejezte a szoptatást, fúrge ujjakkal megkötötte a rékli fűzőjét, felállt.

– Megyek, mert tengerit hántunk. János már el is kezdte, vár már biztosan.

Sári a csecsemőt a festett virágokkal díszített bölcsőbe helyezte. Megigazgatta a pólyát, s még vetett a kicsire búcsúzóul egy kedves mosolyt.

– Aludjál, kincsecském! Isten tartsa meg kendteket, meg a kicsit is! – köszönt el a fiatalasszony, és magára kapva a kendőt kipenderült a helyiségből, sietve betette maga után az ajtót.

Az apja utánanézett. Sári volt az egyetlen reménységük. Az első és egykén maradt gyermek a tíz közül, aki megérte felnőttkorát, és az elmúlt huszonnégy év alatt végigszenvedte velük a sorozatos tragédiákat. Derék, istenfélő, dolgos asszonyka lett, jól járt vele Jámbor János. Olyan friss mozgású még, akár egy hajadon, alakját nem törte meg a sok szenvedés, a házaselet, sem a gyermekszülés.

– A nászék nem is lesnek felénk – jutott eszébe Arany Györgynek.

– Rossz szemmel néznek ránk – felelt az asszony. – Majd megbékélnek.

– Majd meg... Na, szétnézek odakünt.

– Nézzen.

Az ember belebújt viseltes, prémes ködmönébe, fejébe tette feketé, kerek, szalontai kalapját. Ezalatt a pipa a szájában lógott, ahogyan egy igazi pipáshoz illik. Zajtalanul igyekezett kisurranni, nehogy felriassza a gyereket. Eleget rítt éjszaka, az alvásban legalább megnyugszik valamelyest.

Az udvaron délkelet felé tekintett, hogy lássa, mit mutat a Szár-terő. Pár nappal ezelőtt még rendes hósipka fehérlett a Béli-hegy csúcán. Mostan csupán szakadozott hófoltokat látott. Szalonta apró, szalmatető s viskói már ébredtek téli álmukból, a házi verebek előbújtak a nyálkás zsúpfedelek hézagai alól, felröppentek a kalodarúdra, s ott kuporogva sóvárogták a tavasz beköszöntét.

A férfi megindult hátra a gazdasági épület felé. Jókora, deszkából emelt szín volt, melynek az innenső fele magtárként, a túlsó téhenistállóként szolgált. Három éve ácsoltatta egy mesterrel. Abban az évben ritka jól sikerült a termése, abból lett ez a pajta, különb a szomszédokénál, ami önmagában is lélekemelő. Ennek a teteje már nádval fedett, nem úgy, mint a lakóház zsúpja. A férfi számba vette, milyen munkákat kell hamarosan elkezdni. Március eleje, vagyis

az ajtóban kopogtat a tavasz, földműves ember lévén már zsigereiben érezte az évszakváltást, ereiben bizseregni a rövidesen elkezdődő munkát.

Most még néhány nap tétlenség, aztán annyi tennivaló lesz, hogy győzni is alig lehet. Az asszony ugyan gyengélkedik, de össze fogja magát szedni hamarosan. Csak ez a kis vakarcs ne szorongatná a szívüket, mert arra számítani lehet, hogy nem éri meg tán a jövő hetet se. A kis Sándor volt ilyen, a negyedik. Megszületett, pár napig sírdogált, evett is időnként, négy nap múlva mégis elszenderedett örökre.

Az asszony már talpon volt, amikor visszatért a pitvarba. Az újszülött nyekergőn sírdogált, s ez nem tetszett a férfinak. Egy egészséges csecsemő nagy tüdővel, hangosan rí.

– Milyen az idő? – fordult feléje Sára.

– Még hidegecske, de javulni fog. A Szár-tető már csaknem leolvadt. – Levette a ködmönét, kalapját, és a kampóra akasztotta. – Hétfőn kimegyek a szőlőbe.

– Én addig a kiskertben eldugatom a hagymát, kiültetem a káposztát – felelt a felesége.

– A káposztával még várjon, nehogy megfázzon a palánta.

Az asszony eltűnődött, szitát vett elő, kezdte a kukoricadarát meglistelni. Kissé nehezen mozgott, de már látszott rajta az elszántság: mindegy, mi történik, élni muszáj.

– Hétfőre tán jobb idő lesz.

– Megeshet.

Arany György a sublót tetejéről leszedte féltve őrzött okuláréját, gyámoltalan, suta mozdulatokkal az ornyergére biggyesztette, majd vigyázva az asztalhoz ült. Gyanakodva tekintett a munkálkodó

asszonyra, aki darát szitált az asztal másik felén: nem porozza-e össze a becses Bibliát? Szó, ami szó, került a csontfedélre némi fehér szennyződés, ám úgy döntött, ezt nem teszi szóvá. Találomra felütötte a vaskos kötetet, s ami először a szemébe tűnt, olvasni kezdte.

– *Bizony mondom néktek: aki nem úgy fogadja Isten országát, mint gyermek, semmiképpen nem megyen be abba. Aztán kezébe vevé azokat, és kezét rájuk tevén megáldá őket. És mikoron útnak indult vala, hozzáfutván egy ifjú ember letérdelvén előtte kérdezi őt: Jó Mester, mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerhessem? Jézus pedig monda néki: Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak egy, az Isten. A parancsolatokat tudod: Ne paráználkodjál; ne ölj; ne lopj; hamis tanúbizonyságot ne tégy; kárt ne okozál; tiszteld atyádat és anyádat. Az pedig így felelvén neki: Mester, mindezeket megtartottam ifjúságomtól fogva. Jézus pedig rátekintvén, megkedvelé őt, és így szóla hozzá: Egy fogyatkozásod van. Mostan eredj el, add a szegényeknek minden vagyonodat, és kincsed lesz mennyben. És jer, kövess engem, felvévén a keresztet. Az penig elszomorodván e beszéden, elméne búsan; mert sok jószága vala. Jézus pedig körültekintvén, monda tanítványainak: Mily nehezen mennek be Isten országába, akiknek gazdagsága van...*

Jól ismerték ezeket a krisztusi tanokat, mégis üdvös volt újra halni. A férfi föltekintett a könyvből, pillantásuk találkozott.

– Lássá – szólt az asszony –, a Szentírás mindenre megadja a választ. A gyerek sohasem lehet teher a jóérzésű ember számára.

György eltűnődött, tarka bajusza mintha mélyebbre lógott volna. Visszaidézte magában az öreg lelkész magyarázó szavait.

– A gyermek büntelen, nem tehető felelőssé semmiért. Belátó bölcsessége a gondolkodó fölnőttnek kell legyen, s a könyörületesség meghozá gyümölcset. – Mélyet sóhajtott, felesége megenyhült pillantásába mélyedt. – Hát mit akarunk mink, Sára, törékeny földi hívságunkkal, amikor a mennyország kapui irgalmas szabályok szerint nyílnak meg? Istenben hívő embernek nem kell tartania semmitől ezen a világon, s örülni mindennek, ami megadatik.

Málét ettek tejjel ebédre. Csendesen, ahogyan szoktak, csupán a kicsi nyöszörgése figyelmeztette őket arra, hogy tegnap óta immár hármannak vannak. Délután a férfi kényszert érzett, hogy fölvegye a csecsemőt. Milyen régen is volt, hogy kisdedit tartott a karjában! Noha az utolsó árnylélek négy éve köszönt be, s távozott pár napon belül, de György azt kezével nem érintette. Sőt, ha jobban belegondol, az utolsó öt gyermekét sem ölelte magához. Születtek, haltak, mint gyöngécske, áttetsző ebihalak, amelyeket a halál, mint falánk réce behabzsol, s ő távol tudta tartani őket magától. Ösztönei arra készítették, hogy ne engedje a lelkéhez közel újszülöttjeit, hiszen úgyis hiába, látogatásuk csupán röpke pillanat ebben a földi pokolban, s minek búsítsa magát oktanmód. Sára a kemencepadkán ücsörgött, hátát a meleg paticsnak² vetve, és megindultan leste ura váratlan megnyilvánulását.

A csecsemő elhallgatott, nagy szemet nyitva az apára. Milyen tiszta, értelmes gyermekszemek! És olyan fényesen ragyog rá, mint a cse-rebogár páncélja! A férfi egészen belesajdult a felismerés: milyen fogékony, kedves jószág lenne ez a fiúcska, ha Isten hagyná őt felnőni.

² Sárral tapasztott vesszőfonat, esetünkben a kemence oldala.

Mennyi öröm, boldogság hordozója lehetne! És még ráadásnak fiú, akire igen nagy a szükség, már csak előrehaladott korukat tekintve is.

Kopogtattak.

– Tessék! – szólta ki az asszony.

Nyílt az ajtó, egy kucsmás férfi ütötte be a fejét.

– Adjon isten, szomszéd! Átjöttem má’.

– Fogadjisten! – köszönt vissza Sára.

György visszahelyezte a gyereket a bölcsőbe, aztán intett az érkezőnek.

– Kerülj beljebb, Jóska.

Kenéz József, Aranyék egyik utcabelije, elég magas, afféle teddide-teddoda ember. Némiképp együgyű, ám jóindulatú, vele szemben sose kellett attól tartani, hogy hátsó szándékai lennének.

A férfiak kezét fogták.

– Hogy van? – kérdezte Jóska a házigazdát.

– Jól. És te? – A házigazda tegezte a vendéget, az viszont magázta a nagy tudású Arany Györgyöt, megadva ily módon a tiszteletet.

– Megjárja.

A szomszéd a bölcső felé sandított.

– A pulya?

– Majd elválík – halkult meg György hangja. – No, ülj le!

– Vesse le kend a szűrét! – mondta nem csupán udvariasságból az asszony. – Meleg nagyon minálunk.

Jóska tiltakozott.

– Nem maradok soká’. Csak ippeg benéztem.

A felkínált széket azért elfogadta, de még a kucsmáját se kapta le.

– Mi újság Szalontán?

– Semmi különös. Hanem, hallották-e, szomszédék, miképpen járt a Tódor Ferkó?

– A bojtár gyerek?

– Az.

– Nem hallottuk még – élénkült fel az asszony.

– No – biztatta György a férfit –, beszélj el!

Hanem Jósának mégse eredt meg a nyelve, bár igencsak kikívánczozott volna belőle. Elárulta ezt a képére kiülő sejtelmes somolygás, a bajusz mocorgása. Az asszony ekkor fölállt, a kamraajtó felé vette az irányt, és egy füles cserépkancsóval tért vissza. Addigra a házigazda már tudta a dolgát, két hosszú poharat helyezett az asztalra. Jóska mindezt a lehető legnagyobb elégedettséggel szemlélte.

– Hörpintsen egy korty borocskát, szomszéd – helyezte az edényt Sára a vendég elé, majd visszaült a kemencepadkára.

György töltött, Kenéz szomszéd illendően szabadkozott:

– Ó, hát nem ezér’ jöttem én, csak mondom, kicsit benézek...

– Van még egy akóssal, ne is törődjél vele – magyarázta a házigazda, és koccintásra emelte poharát. – Isten tartson meg!

– Áldás kendre, Gyurka bátyám, meg Sára nénémre, meg a panyi gyerekre!

Ittak a savanykás, homoki borból, majd Jóska megtörölte a bajuszát, tudálékosan beszélni kezdett.

– No, má’ oszt ez a Tódor Ferkó meglátta Dalos Esztit. Épp a tengeriföldek végében rakták a nagy tüzet, jöttek a homorogiak, elkezdtek a tengerifosztást. Ferkó hozzájuk csapódott, nótázott is velük, enyelgett Esztivel, majd, ahogy lenni szokott, ellillantak félre. Hanem rá kilenc és fél hónapra Ferkó hírt hallott a juhászoktól, hogy Homorogon má’ a föld alatt fekszik Dalos Eszti, de nem is egyedül, hanem halott csecsemőjével. Mer’ együtt temették el üköt...

– Jaj, istenkém! – sápadt el az asszony. – De szomorú ez, szomszéd...

György és Jóska lehajtotta a borát, a házigazda eltűnődve szólt:
– De sokszor megesisik, hogy egy ingatag pillanat tragédiába terel.

A következő napokban sokat gyengélkedett az asszony, lábra is alig állott, urának kellett a szüléssel járó teendőket elvégezni. Elbaktatott a tiszteleteshez, és bejelentette a kis jövevény világrajöttét. Kitűzték vasárnapra, vagyis március nyolcadikára a keresztelőt. György még felkereste a két keresztszülőjelöltet, kikérdezve őket, elfogadják-e az atyafiságot.

Vasárnap az Arany házaspár felvette ünneplőgúnyját, az asszonyon fekete rakott szoknya, felöltő, kendő, a férfin fényesre bokszott csizma, fekete posztónadrág, bélelt ujjas, fején kalap. A kicsit jól bebugyolálták, s vitték magukkal, hogy részese legyen a liturgia kegyelmének, hátha javára válik. A sáros, göröngyös Nagy-Kölesér utcára kilépve szembesülniük kellett a templomba igyekvő hívek pillantásaival. Gúnyt, visszatetszést azonban nemigen olvastak ki a feléjük forduló arcokból, inkább mérsékelt szánalmat.

A tegnapihoz képest lényegesen javult az idő, a szélcsendben fel erősödtek a neszek, a lábbelik tocsogása a szivályos földön, a gyerekfecsegés mindennapivá enyhítette az eseményt, és Sárában, ahogy vitte karjában a csecsemőt, oldódni kezdett a szorongás.

A templom bejáratánál már Sári lányuk szeme mosolygott feléjük, amint közeledett kissé mogorva férje, János mellett. Sári a karjában hozta Mihályt, másfél hetes újszülöttjét. A fiatalok mögött felbukkantak a nászék, az öreg Jámbor házaspár, de úgy tettek, mintha nem vennék észre Aranyékat.

György megérintette felesége karját, jelzésképp, hogy oda se ügyljen, inkább menjenek be, és foglalják el a helyüket. György, mivel a

karban énekelt, még a nagyterem előtt fellépcsőzött az emelvényre. Sára továbbment, s a főhajó bal felén, a nők között helyezkedett el, majd fölpillantott a karzatra: látja-e urát? Ez minden vasárnap így zajlott, annyi különbséggel, hogy jó néhány év után ismét tart a kezében kisdedet.

A templombelső megtelt, a mocorgás megszűnt, a hívek elcsendesedtek. Balogh Péter lelkipásztor rekedtes, de átható szavaival köszöntötte szószékéről a gyülekezetet.

– Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól, és az Ő szent Fiától, a mi Urunk Jézus Krisztustól!

Erre a karzaton Csere József kántor és a férfiak kórusa rázendített:

*Uram, Isten, siess minket megsegíteni,
Minden szükségünkben, Krisztus Jézusért,
Mi urunkért és megváltónkért.*

A nők és az öregek leültek, a szószék körül csoportosuló gyerekek padok hiányában állva várták a folytatást. A kezdő zsoltár után a fő ének következett.

György hangja szinte kivált a tömegből. Mindig oly átéléssel énekelt, ahogyan kevesen a szalontai gyülekezetből. Kellő respektusnak örvendett a hívek között, elismerték ájtatosságát, nyugodt természetét, s tudták róla, hogy kevés olyan zsoltár van, amit ő ne tudna. Tisztelték még szerénysége, halk szava, megbocsátó természete miatt. Talán ennek köszönheti, hogy nem kezdtek el róla rosszmájúan pusmogni, hogy ősz fejére gyermekáldásban részeltette az Úr.

A hitvallás felolvasása alatt György elméje rakoncátlanul elkalandozott, hiszen betéve tudta a Heidelbergi Káté igéit, akár maga is

mondhatta volna. „Hisszük, hogy ennek a bölcs, örökkévaló és mindenható Istennek gondviselése tartja fenn és kormányozza mindazt, ami a mennyben, földön és minden teremtményben vagy. Erről tesz tanúbizonyságot Dávid, mondván: Felmagasztaltatott az Úr minden pogány nép felett; dicsősége túl van az egeken. Kicsoda hasonló az Úrhoz, a mi Istenünkhöz, aki a magasságban lakozik? Aki magát megalázva tekint szét mennyen és földön?”

György az alant lévő padsorokat figyelte, méghozzá a nők tömegét. Láta a lányát, karjában csemetéjével, arrább pedig, nem közvetlenül mellette az asszonyát, aki ugyancsak gyermekét tartotta. Sejteni való, miért helyezkedtek távolabb egymástól: így kevésbé feltűnő Istennek ez a különös tréfája, hogy anya és lánya közel azonos terminusban szült utódot. A férfin áthullámozott a szégyenérzet, a toroka elszorult. Hát nem érdemelt annyit az Úrtól, hogy kihagyja életéből ezt a fonákságot? Erősen össze kellett magát szednie, hogy meg ne csóválja ősz üstökét.

A liturgia a szent lecke felolvasásával folytatódott. A lelkipásztor Pál apostol 1. korinthusiaknak írt leveléből olvasott fel: „Kedves híveim, a legkiválóbb adomány a szeretet. Szólhatok én az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok, vagy pengő cimbalom. Lehet prófétától tehetségem, ismerhetem az összes titkokat és mind a tudományokat, hitemmel elmozdíthatom a hegyeket, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek...”

György elszégyellte magát: hogyan inoghatott meg, akár csak egy pillanatra is Isten szeretetébe vetett hite? Az Úr mindenkor tudja, mit cselekszik, s már-már eretnek gondolat tetteit kétségbe vonni. Ha megajándékozta őket egy gyermekkel, sorrendben éppen a tizedikkel, annak bizonyára oka van. Talán most, vén fejére jutalmazza meg egy életerős fiúval, aki felnő, és széppé teszi hátralévő életét.

– Add meg, Mindenhatóm, hogy így legyen – motyogta magában.

Hanem mit kell hallania: fiacskája jellegzetes nyöszörgése jutott el hozzá. Letekintett, pillantása találkozott Sára szomorú, aggodalmas arcával. A lelkész olvasta a szent leckét, miközben Aranyék hétnapos újszülöttje egyre keservesebben sírdogált. Az asszony igyekezett ringatni, de semmit sem segített vele. Orrát a kicsi homlokához érintette, majd riadtan tekintett fel urához. György jóváhagyólag bólintott, mire Sára felállt, kipréselte magát a padsorok között, és elhagyta a templomot.

A férfi érezte, hogy ennek nyomós oka van, sokat próbált felesége szükségtelenül nem szokott ilyet tenni. Mindegy, ő marad, végigcsinálja a liturgiát, annak a kockázatával, hogy talán már nem is látja élve kisfiát. A szent lecke után elimádkozták közösen a Miatyánkot, aztán következett az igehirdetést előkészítő ének.

*Jövel, Szentlélek Úristen,
Lelkünknek vigassága,
Szívünknek bátorsága,
Adjad minden híveidnek te szent ajándékodat!
Jövel, vigasztaló Szentlélek Isten!*

*Távoztasd el mi szívünknek
Hitetlen sötétségét!
Világosíts meg minket,
Hogy az Isten szent igéjét hallhassuk és érthessük!
Jövel, és taníts meg az igaz hitre!*

György most úgy énekelt, olyan teli szívvel, mintha a kicsiért fohászkoznék. Lecsupaszított lélekkel ajánlotta magát az egy igaz Isten

irgalmába, feltöltezve reménnyel, bizakodással. Az ének végén egy könnycsepp perdült végig szikkadt képén, amit nem illet észrevenni, el is fordították tekintetüket a tapintatos barátok.

A megrendült ember képtelen volt tovább átadni magát a liturgiának, a szertartás vége előtt elindult a felesége után. Mily röggös, szenvedésteli élet enyészik a mögött, aki nyolc gyermekét tette a földbe, mialatt hitében jószerével egyszer sem hagyta magát megingatni!

Akkor szólalt meg a templom harangja, amikor betette maga mögött a verőcés ajtót. Belegondolt, hogy a pap ilyenkor elsőként lép ki a templomból, hogy sorra elköszönjön távozó híveitől. Vajon mit fog gondolni arról, hogy Aranyék nincsenek közöttük? Hiszen meg is kellett volna keresztelni a kisfiukat.

A pitvarban a csecsemő nyekergése fogadta, felesége kukorica-csutkával rakta épp a kemencét.

– Magos láza vagyon! Elküldtem a jvasér’.

György tétovázott. Hiányzik az most neki, hogy búsítsa lelkét a kicsi haldoklásával? Sóhajtott, majd fogta a pipát, megtömte dohánnyal. Szánta asszonyát, sajgott a szíve érte meg a gyermekért, de mégis elhagyta a házat, hátrament a tehenek óljába. Mégis bevégeztetik, az Úristen rájött tévedésére, s most helyreigazítja. Nekitámaszkodott a jászolnak, tüzet csiholt, rágyújtott, keserű szájjal pőfékelt az egykedvű marhák társaságában.

Már csak kitavasodik, holnap elkezdheti a szőlő metszését, az asszony palántázhat, csak még a temetést is közéje kell számolni. Az asztalossal nincsen baj, mindig meg tudtak egyezni, puha fenyőből lesz a kis koporsó, az már bevált. A férfi egy pillanatra megérezte a kis ládika gyantaszagát, amely azonosult benne a halál iszonyával. Egy

idő óta valahogy mindig csak az elmúlás jutott eszébe, ha fenyőillatot érzett.

Örömtelen pipázgatása alatt háromszor is nyikordult az udvari kiskapu, Györgynek még ahhoz se volt kedve, hogy találgasson: vajon ki jött hozzájuk? Egyre megy, az élet csordogál tovább a maga medrében.

György kiverte, megtisztogatta pipáját, aztán cammogó lassúsággal visszatért a házba. Meleg fogadta odabent, s két asszonyt látott, feleségét és lányát, akik a bölcsőben fekvő gyerek fölé hajoltak.

– Áldás, békesség!

– Áldás, békesség! – tekintett fel Sári. – Egyék egy kis húslevest, jó apám, maradt még az edényben.

– Kell az még anyádnak.

Sára asszony leült a dikó szélére, kendőjét megoldva.

– Nem eszek én többet belőle. Egye csak meg kend.

György helyet foglalt az asztal mellett, de nem tekintett a fazéokra. Arra várt, hogy valaki mondjon neki valamit.

– Lázgörcs – szólalt meg a fiatalabbik.

– Volt itt a javas?

– Volt. Nem tudott tenni semmit. Azt mondja, holnapra elválik, megmarad-e. Szopni se akar.

Hallgattak. Később Sári apja elé tolta az edényt, kezébe adott egy fakanalat.

– Már teljesen elhűlt.

– Mindegyisten az.

György elkezdett kimérten enni. Valóban hideg volt már, de ez legyen a legnagyobb baja. Étél nem maradhat meg, ki nem önteni semmit, mindent az Úr ád, amit kötelesség megbecsülni. Miután

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha örökre és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatod vele.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

a lábas kiürült, Sári szedelőzködött. A csecsemő szívszaggató nyeker-
gésbe kezdett. Sára kivette a bölcsőből, föltelepedett vele a fekhelyre,
hátát a falvédőnek vetve.

– Mi haszna ennek, Sára?

Az asszony elkezdte rázogatni a gyereket.

– Itt haljon meg az ölemben. Érezve a közelségem.